

Respublikamizda turizm sohasini doyimiy rivojlantirishda transport xizmatini takomillashtirish

QDU PHD dots.Kalenov K

QDU magistri. Ganieva E

Annotatsiya: Transport yoʻnalishlarini rivojlantirishda strategik rejalashtirish tabiiy yashash joylari va madaniy ob'ektlarni saqlashni koʻrib chiqadi. Transport infratuzilmasida barqaror integratsiyalashuvi Oʻzbekistonni oʻzining tarixiy hazinalari va ekotizimlarining nozik muvozanatini qadrlaydigan manzil sifatida belgilaydi va Oʻzbekiston transporti rivojlanishining oʻziga xos xususiyatlari, uning tarixiy sharoiti, hozirgi holati va kelajak istiqbollari oʻrganilib, bu oʻzgarishlarning turizm landshaftiga qanday taʼsir qilganiga alohida eʼtibor qaratiladi.

Kalit soʻzlar: Transport infratuzilmasi, turizm sanoati, aloqadorlik, qulaylik, barqaror turizm, tarixiy kontekst, iqtisodiy taʼsir, madaniy almashinuv, kelajak istiqbollari

Аннотация: Стратегическое планирование при развитии транспортных маршрутов учитывает сохранение естественной среды обитания и культурных объектов. Устойчивая интеграция в транспортную инфраструктуру определяет Узбекистан как место, где ценится хрупкий баланс его исторических сокровищ и экосистем, и изучаются особенности развития транспорта Узбекистана, его исторические условия, текущее состояние и перспективы на будущее, уделяя особое внимание тому, как эти изменения повлияли на туристический ландшафт.

Ключевые слова: Транспортная инфраструктура, индустрия туризма, взаимосвязь, удобство, Устойчивый туризм, исторический контекст, экономическое влияние, культурный обмен, перспективы на будущее

Abstract: Strategic planning in the development of transport routes takes into account the preservation of natural habitat and cultural sites. Sustainable integration into the transport infrastructure defines Uzbekistan as a place where the delicate balance of its historical treasures and ecosystems is appreciated, and the peculiarities of Uzbekistan's transport development, its historical conditions, current state and prospects for the future are studied, paying special attention to how these changes have affected the tourist landscape.



Keywords: Transport infrastructure, tourism industry, interconnection, convenience, Sustainable tourism, historical context, economic impact, cultural exchange, prospects for the future

Turizm sohasi hozirda dunyo iqtisodiyotining jadal rivojlanayotgan sohalaridan biridir. Ushbu sohani to‘g‘ri tashkillashtirgan holda rivojlanishi uchun maqbul sharoitlar yaratilsa mamlakat uchun katta daromad olib kelishi mumkin bo‘ladi.

BMT ning Jahon sayyohlik tashkiloti ma'lumotlariga ko‘ra 2018 yilda dunyo bo‘ylab sayyohlar soni 1,4 milliarddan oshgan va sayyohlik orqali keladigan daromad butun dunyo daromadini 30 foizini tashkil etmoqda yekan. Ushbu raqamlar ham sayyohlikni naqadar salmoqli soha ekanligini ko‘rsatib turibdi. O‘zbekistonda ham hozirda turizm sohasiga davlat miqiyosida, alohida ye'tibor qaratilmoda. 2018-yil 22-dekabr kuni O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev parlamentga Murojaatida barcha sohalar qatorida turizm sanoati borasida quyidagi fikrlarni bildirgan yedi:“ Hozirgi kunda milliy itisodiyotga yuqori daromad keltiradigan istiqbolli tarmoqlardan biri — bu turizmdir.

O‘zbekiston turizm sohasida dunyo bo‘yicha ulkan salohiyatga yega bo‘lgan davlat hisoblanadi. Yurtimizda 7300 dan ortiq madaniy meros ob'ektlari mavjud va ularni qariyb 200 tasi YuNESKO ro‘yhatiga kiritilgan. Shu bilan birgalikda mamlakatimiz betakror tabiati, go‘zal dam olish maskanlari imkoniyatlaridan foydalanib, yangi turistik yo‘nalishlarni ochish mumkin. Bu sohaga jahon brendlarini faol jalb yetgan holda, biz ziyorat turizmi, yekologik, ma'rifiy, yetnografik, gastronomik turizm va bu sohaning boshqa tarmolarini rivojlantirishga alohida ye'tibor aratishimiz zarur.

Shuningdek davlatimiz rahbariyati 2016-yil 2-dekabdagi “O‘zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora tadbirlari to‘risida”gi Farmoni sohada uchrayotgan hato va kamchiliklarni bartaraf etib, uni izchil rivojlantirishga qaratilgani bilan ahamiyatlidir. Mana shu ishlarni natijasi o‘laroq o‘tgan 2018 yil hisobida O‘zbekistonga tashrif buyuruvchi sayyohlar soni 2,6 milliondan 5,3 millionga oshgan, bu yesa 100 foizga o‘shish demakdir. Ammo barcha yutuqlarga qaramay, sohada uchrayotgan muammolar ham talaygina. Hozirda O‘zbekistonga keluvchi sayyohlarni qiynovchi muammolardan biri sifatida aeroportlardagi chamadonlarni olishda uzoq vaqt kutishlarni, yoki sayyoh aeroportdan chiqqandan so‘ng u mahalliy taksi haydovchilari orqali



mehmonxonalarga yetib olish istagida bo'lsayu, ammo haydovchilarni chettillarini bilmasligi. Shuningdek, aeroport hududida, sayyoh o'zi bilan olib kelayotgan chet el valyutasini, mahalliy valyutaga almashtirib olishi uchun mahsus bankomatlar tashkillashtirilmaganligi va valyutani almashtirganidan so'ng esa o'sha yerning o'zida, o'ziga qulay mahalliy transport vositasi uchun (bu avtobus, marshrutli taksi yoki metro xizmatlari bo'lishi mumkin) chipta sotib olish imkoniyati yaratilmaganligini aytib o'tish joizdir. Bu yerda sayyohlarga noqulaylik tug'diradigan eng katta muammolardan yana biri — bu shahar ko'chalarida sanitariya — gigiena shahobchalarining yo'qligidir. Aksari holatlarda O'zbekistonga kelayotgan sayyohlar birinchi navbatda poytaxt Toshkent bo'ylab sayohat qiladi va shundan so'ng boshqa viloyatlarga tashrif buyuradi. Toshkentdan so'ng asosiy tashrif buyuriladigan shaharlardan biri bu — Samarqand shahridir. Sayyohlar Toshkentdan Samarqandga samolyot, poezd yoki avto transport vositasi orqali yetib olishlari mumkin. Bularning ichida yeng arzoni va ko'pincha sayhyolar tomonidan afzal ko'riladigan turi bu avto transport vositasidan foydalanishdir.

Endi e'tiborimizni Toshkent — Samarqand yo'nalishi bo'yicha yo'lga chiqqan sayyoh uchrashi mumkin bo'lgan muammolarga qaratsak. Birinchi navbatta Samarqandga avtobusda yetib olish uchun o'tracha 3–4 soat vaqt sarflanadi. Bunda tabiiyki avtobusda ketayotgan sayyohlarda bir nechta ehtiyojlar paydo bo'lishi mumkin. Masalan sanitariya-gigiena shahobchasiga bo'lgan yoki tamaddi qilib olishga bo'lgan ehtiyoj. Bu masalalarda ham o'ziga yarasha muammolar mavjud. Toshkentdan yo'l olgan avto transport vositasi albatta Jizzax shahrida yoqilg'i quyib olish uchun to'xtab o'tadi. Yoqilg'i quyish shahobchasida o'ziga yarasha sanitariya — gigiena va tamaddi shahobchalari mavjud ammo ular talab darajasida yemas. Shuningdek Jizzax shahri mana shu qatnov qismining o'zida ekologik, ziyorat va gastronomik turizm tashkillashtirish salohiyati ega. Misol uchun ekologik turizm salohiyatiga e'tibor qaratsak. Jizzaxda qaysidir ma'noda qizqarli va hayratga soluvchi Sangzor daryosi oqib o'tgan, uning noyobligi yesa yer sharidagi daryolarga nisbatan teskari shimolga tomon oqishida. Viloyat ekoturizmi salohiyatlaridan yana biri tabiat manzaralarining juda go'zalligida.

Ayniqsa O'zbekistonga turistlarni bahor va kuz fasllarida kuproq kelishini hisobga olgan holda Jizzax viloyatining qir, adirlarining ulkan qismida joylashgan 1928 yilda tashkil etilgan Zomin davlat qo'riqxonasi tashrif buyurish ham sayyohlarni qiziqтира oladigan o'ziga hos tabiat manzarasidir. Yo'ning qatnov



qismida gastronomik turizmni rivojlantirish uchun gigiena va sanitariya koidalariga mos keladigan milliy taomlar tayyorlovchi tamaddixonalarni tashkillashtirilishi va bu yerda tamaddi qilayotgan sayyoh wi-fi zonalaridan bepul foydalana olishligi kerakligidir. Ziyorat turizmi uchun esa, voha qatnov qismida Amir Temur darvozasi nomi bilan mashhur bo‘lgan yodgorlik mavjud. Mazkur qoyalar Amir Temur bobomizning anchadan-ancha zafarli yurishlariga, masrur, quvonchli onlariga guvoh bo‘lgan. Shuning uchun ham, manguga zanjirlangan bu ikki tog‘ ajraladigan manzil tarixiy timsolga aylangan. Bundan tashqari turizm sohani jadal rivojlantirish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 5 yanvardagi PF-5611-sonli “O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmoni hamda PQ-4095-sonli “Turizm tarmog‘ini rivojlantirishga oid chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorini keltirib o‘tish mumkin. Ushbu qarorda 2019–2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasida mehmonxonalar qurishning maqsadli parametrlari, istiqbolli investitsiya loyihalari, zamonaviy axborot texnologiyalarini tatbiq etiladigan madaniyat ob'ektlari va muassasalari belgilab berildi. Demak, bu sohada amalga oshiriladigan ishlar juda ko‘p bo‘lib, ularni rivojlantirishda barcha imkoniyatlardan to‘liq foydalanish zarur. Xulosa qilib olib borilgan chora tadbirlar asosida respublikamizda turizm sohasini yanada rivojlantirish maqsadida quyidagi tadbirlarni amalga oshirish muhim deb hisoblaymiz:

- turizmda mavsumiy davrni uzaytirish, ko‘rsatiladigan xizmat turlarini ko‘paytirish va turizm infratuzilmasini yaxshilash;
- mehmonxonalarni ko‘paytirish, shu bilan birga, bu yo‘nalishda xususiy joylashtirish ob'ektlari va mehmon uylari tashkil etish;
- sayyohlar tashrif buyuradigan maskanlar va avtomagistral yo‘llar bo‘yida sanitariya-gigiena shoxobchalarini ko‘paytirish suvenirlar ishlab chiqarish va ularni maxsus kiosklarda sotish, aeroportlarda faoliyat yuritadigan «Dyuti fri», «Taks fri» tizimidagi savdo shoxobchalarini turistik shaharlarda ham ochish, tadbirkorlik sub'ektlarini jalb qilgan holda avtomobil' ijarasi markazlari va Wi-Fi zonalar tashkil etish.

Bu masalalar mamlakatimizda turizmni rivojlantirishda mavjud imkoniyatlarimizdan keng foydalanish mamlakatimizga xorijiy turistlar oqimi ko‘payishiga olib keladi.



Adabiyot:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi.
2. 2018 yil 28 dekabr' Toshkent sh. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistik qo‘mitasi ma'lumotlari asosida tuzildi Toshkent-2019 yil www.lex.uz.
3. Yusupxodjaeva, G. B. O‘zbekistonda turizm sohasida mavjud yutuq va muammolar / G. B. Yusupxodjaeva, Sh. T. Ergashev. — Tekst : neposredstvenniy // Molodoy ucheniy. — 2019. — № 45 (283). — S. 401-403. — URL: <https://moluch.ru/archive/283/63670/> (data obrasheniya: 07.12.2023).
4. Kalenov, K. (2021). AGRAR SOHADA SUG‘URTA XIZMATLARINI YULGA QUYISHNING JAHON TAJRIBASIDAN FOYDALANISH. Iqtisodiyot va ta'lim, (4), 343–347. https://doi.org/10.55439/ECED/vol_iss4/a184
5. Kalenov Kuzbergen Tlegenovich, Rustamov Narzillo Istamovich, & Utemuratova Rayxan Baxadirovna. (2024). Modern Trends and Factors of Financial Development of the Agricultural Sector in the Republic of Karakalpakstan, Taking Into Account Agricultural Insurance. Information Horizons: American Journal of Library and Information Science Innovation (2993-2777), 2(1), 97–101. Retrieved from <https://grnjournal.us/index.php/AJLISI/article/view/2622>.
6. Каленов К. Т. ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ НОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В ОБЛАСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО СТРАХОВАНИЯ //The Way of Science. – 2014. – С. 51.

Research Science and Innovation House